

83. Tebliğ, İrşad, Emr-i bi'l-Maruf ve Nehy-i ani'l-Münker Tabirleri Bize Ne Anlatıyor?

Tebliğin kelime anlamı, haber ulaştırmaktır. Dindeki anlamı ise iyi olduğu kabul edilen bir şeyi bildirmek, iyi şeylerin iyiliğini, temizliğini ve hayırlı olduğunu diğer insanlara, memleket ve milletlere ulaştırmak, yetiştirmek, onları bunu kabul etmeye davet etmektir. Diğer bir ifadeyle Tebliğ; İslâm'ın bildirdiği hakikatleri anlatmak ve insanları doğru yola, sırat-ı müstakime sevk etmek demektir.

Tebliğin özü ise “emr-i bi'l-ma'rûf nehy-i ani'l-münker iyi şeyleri emretmek, kötülükten alıkoymak”tır. Ma'rûf, dinin emrettiği; münker, dinin yasakladığı şey demektir. Başka bir deyimle Kur'ân ve sünnete uygun düşen şeye ma'ruf, Allah'ın razı olmadığı, inkâr edilmiş, haram ve günah olan şeye de münker denilir. irşad ise insanları, dünya ve ahiret saadetine ermeleri için hak ve hakikate, doğru yola, Salih amele ve her çeşit iyiliklere çağırarak, her türlü kötülükten kaçınmalarını telkin etmek, demektir. irşad edilecek kimseler hem gayrimüslimler hem de Müslümanlardır. Müslüman olmayanları irşad; onları iman ve İslâm'a davet etmek demektir. Müslümanları irşad ise onlara imanın gereği olan salih amel ve güzel ahlâkı telkin etmektir.

Tebliğ ve irşad, Müminin Yaratılış Gayesidir

Allah'a iman etmiş her müminin, Allah katında mümin kabul edilebilmesinin ve mümin kalabilmesinin garantisi, üzerindeki Tebliğ vazifesini yerine getirmesiyle yakından alakalıdır. Allah'a inanan fert ve toplumlar, varlıklarını ancak ve ancak bu vazifeyi yerine getirmekle devam ettirebilirler. Çünkü Tebliğ ve irşad yaratılış gayemizdir.

Bu gayeye uygun hareket etmek hem dünyamızı hem de âhiretimizi kurtaracaktır. Nitekim, “Ey müminler!

İçinizden hayra çağırın, iyilikleri yayıp kötülükleri önleyen bir topluluk bulunsun. İşte selâmet ve felâhı bulanlar bunlar olacaklardır.”

(Âl-i İmran, 3/104) âyet-i kerimesi bu hakikati ifade etmektedir.

Aksi hâlde meydana gelecek olan vahim durumu Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir hadislerinde şöyle dile getiriyorlar:

-“Nasıl olacak hâliniz? O gün kadınların baş kaldırdığı, açılıp saçılarak sokağa döküldüğü, kötülüklerin her tarafta yayıldığı ve hakkı ifadenin terk edildiği gün?” Sahabe bu sözler karşısında dehşete kapıldı; zira akılları böyle bir şeyi kabul edemiyordu. Onlar, tek bir mümin dahi kalsa, bir cemiyette bu çeşit kötülüklerin yaygınlaşmayacağına inanıyorlardı. Bu yüzden sözlerin tesiri, üzerlerinde bir şaşkınlık meydana getirdi. Hemen sordular:

-“Bunlar olacak mı ki ya Resulallah?” Bunu hem şaşkınlık içinde hem de öğrenmek için soruyorlardı.

Ve Allah Resulü (sallallâhu aleyhi ve sellem):

-“Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, daha şiddetlisi de olacak.” buyurunca, etrafa bir garip hava çökmüş ve bakışlar bulanmıştı. Nihâyet dehşet içinde: “Bundan daha şiddetlisi nedir ya Resulallah?” dediler. Bunun üzerine Efendimiz:

-“Bütün kötülükleri iyi ve bütün iyilikleri kötü gördüğünüz gün hâliniz nice olacak bir bilseniz!” buyurdu. Sahabe tekrar hayretle sordu:

-Bu da olacak mı yâ Resulallah? Yani iyilikler engellenip, kötülükler emredilecek mi? Daha şiddetlisi olacak! – Bundan daha şiddetlisi de nedir, Ey Allah'ın Resulü?

-Kötülükler karşısında susup ve bizzat onu teşvik ettiğiniz gün yay hâlinize! Bu da mı olacak ya Resulallah?

-Evet, hatta ondan da şiddetlisi olacaktır. Tam bu esnada Allah Resulü (sallallâhu aleyhi ve sellem), Allah'a (cc) yemin ederek O'ndan şu sözü nakletti: “Celâlime yemin olsun ki bu duruma gelmiş bir cemiyetin içine çağlayanlar gibi fitneleri salıvereceğim...”

İşte Efendimiz (sav), Tebliğ vazifesinin tam olarak yapılmadığı takdirde, bunun gelecekte ümmete nelere mâl olacağını bu ifadelerle dile getiriyordu. Böylesi bir akıbete düşmemek için müminler, asli vazifelerini yerine getirme noktasında ihmal göstermemeli, azim ve gayretle koşturmalıdırlar.

İnsanların En Hayırlısı Kimdir?

Bir gün Efendimiz (sav) mescitte minberde iken içeriye bir adam girer ve Allah Resul'üne, "İnsanların en hayırlısı kimdir?" diye sorar. Efendimiz bu soruya şöyle cevap verir:

"İnsanların en hayırlısı emr-i bi'l-ma'rûf nehy-i ani'l-münker yapan, çok okuyan, Allah'tan çok korkan ve sıla-i rahîmde (anne-baba ve akraba ziyaretinde) bulunandır." Bu ifadelerden açıkça anlaşıldığına göre Cenâb-ı Hakk'ın ve Efendimiz'in razı olacağı bir mümin olma, insanlara hak ve hakikati anlatmaktan geçiyor. Nitekim bu vazife kişinin bir kenara çekilip kendisini ibadete vermesinden daha hayırlıdır. Böyle olmasaydı, Efendimiz evinden dışarıya çıkmaz, daima ibadetle meşgul olur ve insanların arasına karışmazdı. O halde en hayırlı insan olmak istiyorsak değişik fırsatlar kollayarak çevremizdeki insanlara Rabbimizi anlatmalıyız.

Peygamber Efendimiz, İnsanların Güvenini Nasıl Kazanıyordu?

İşte Asr-ı Saadet'ten çarpıcı bir manzara ve güzel bir misal: Utbe İbn Velid, Mekke'nin en zenginlerinden idi. Allah Resul'ünün en büyük düşmanlarından biriydi. Hemen her fitnenin başındaydı. Allah'a isyanın olduğu her yerde başı çekiyordu. İşte bu talihsizin evinde yetişen mesut bir insan vardı, bu Utbe'nin oğluydu, fakat ona hiç benzemiyordu. Allah Resul'üne sadakatle bağlanmış ve babası tarafından getirilen dünya adına bütün cazip teklifleri bir çırpıda elinin tersiyle itivermişti. Adı Huzeyfe'di. Baba bütün servetini önüne seriyor ve sadece kararından vazgeçmesini istiyordu. Ama o Muallim ve Mürşidinden aldığı dersle, gerilimi tam, inanç ve kanaati de sağlamdı. İki Cihan Serverine aynı teklif getirildiğinde ne demişti? "Güneşi

bir omzuma, Ay'ı diğer omzuma koysanız yine vazgeçmem." İşte O'nun dediği bu söz, vicdan ve gönüllerde öyle bir tesir icra etmiş ve öyle yerleşmişti ki, bütün sahabe gibi, ona yapılan böyle bir teklifte alacakları cevap aynı olacaktı. Muallim, gönüllerine işte bu şekilde girmiş ve kalplerinde böyle yer etmişti. Düünden bugüne, irşad eden ve irşad edilen adına değişen fazla bir şey olmamıştır. Dün değişik şekilde cereyan eden bu meseleler, bugün de farklı bir şekilde aynen devam etmektedir. Öyleyse mürşid ve mübelliğler, Allah Resul'ünün gönüllere girme yolunu aynen tatbik etmelidirler. Aksi takdirde, anlatılan meseleler hep havada kalacak ve hüsnü kabul görmeyecektir. Bu bir ruhlara nüfuz etme meselesi ve gönüllere yerleşmenin adıdır.

Düşünmeli ki, Allah Resulü kendisini ashabına bu kadar sevdirememiş olsaydı, sahabenin O'nun arkasına düşüp Bedir'e gelmesi mümkün olur muydu? Yer yer Allah Resulü onları karşısına alıyor ve kendisini tercih etme işini ruhlarına üflüyor ve tenbihlerde bulunuyordu. İşte, mürşid muhatabının gönlüne böyle girmelidir. Ondan talep ve beklentileri ise hep Allah için olmalıdır. Yani talep edilecek hiçbir şey kendi nefsi adına olmamalıdır.

İlk Öğretmen Musab bin Umeyr (r.a.)

Ashab-ı kiramın ileri gelenlerinden birisi de Mus'ab b. Umeyr (ra) dır. Mekke'nin zengin ailelerinden olup, yakışıklı ve güzel giyinen bir gençti. Anne ve babası onun üzerine titrerdi. Özellikle, Mekke'nin en zenginlerinden sayılan annesi, oğluna güzel elbiseler giydirir ve güzel kokular sürerdi. Mekkeliler de onu hayranlıkla seyrederdiler.

Hz. Peygamber (s.a.s)'in insanları İslâm'a davet ettiğini öğrendi. Hz. Peygamber'e giderek iman edip müslüman oldu. O sırada Mekkeliler, müslümanlara yoğun bir baskı uyguladığından, Hz. Mus'ab müslüman olduğunu ailesinden gizlemek zorunda kalmıştı. Ama o, Peygamberimizi gizlice ziyaret etmeyi de ihmal etmezdi. Ne var ki Osman b. Talha, Musab'ın namaz kıldığını görüp durumu annesi ile akrabalarına

bildirmişti. Bunun üzerine akrabaları yakalayıp hapsedtiler. Mekke'nin bu nazlı ve zengin genci için artık çile dolu zor günler başlamıştı.

Habeşistan'a hicret eden ilk kabileye katılınca kadar hapisteye tutulan Hz. Mus'ab, hicret imkânı çıkınca, dinini daha rahat bir şekilde yaşayabilmek için Habeşistan'a hicret etti. Habeşistan dönüşünde Hz. Mus'ab'ın durumu tamamen değişmiş ve bu nazlı delikanlının yerini, kalbi İslam ve imanla dopdolu iradesi güçlü kuvvetli, metin bir genç almıştı.

Annesi ondaki bu kararlılık ve metaneti görünce, üzerindeki baskısını biraz hafifletmek zorunda kaldı.

Birinci Akabe Beyatı (kabul etmek, tasdik etmek) esnasında bir grup Medineli İslâm'ı kabullenmişti. Kendilerine İslâm'ı anlatmak ve diğerlerine de Tebliğ yapmak için Resulullah'tan (as) bir öğretici istediler. Hz. Peygamber (sav) de bu önemli görev için Hz. Mus'ab b. Umeyr'i görevlendirdi. Hz. Mus'ab onlara hem namaz kıldırarak hem Kur'an öğretecek hem de diğer insanlara İslâm'ı anlatacaktı ve yeni kimseleri İslâm'a davet edecekti. Böylece Medine'ye ilk hicret eden sahabe Mus'ab b. Umeyr oluyordu. Medine'de ilk cuma namazını da Mus'ab b. Umeyr kıldırıldığı ifade edilir. Bir yıl sonra Mekke'ye, hac mevsiminde yanında yetmiş kişi ile gelen Mus'ab b. Umeyr, Hz. Peygamber (sav)'e İslâm'ın Medine'deki hızlı yayılışının müjdesini verirken şöyle demişti: «İslâm'ın girmedığı ve konuşulmadığı ev kalmadı.» Başta Hz. Peygamber (sav) olmak üzere bütün Müslümanlar bu habere çok sevindiler.

Bedir savaşında muhacirlerin sancağı onun elindeydi. "Rasûlullah'ın bayraktarı" olarak ün yapmıştı. Uhud savaşında da sancak yine onun elindeydi. Savaş esnasında müslümanların gerilediğini gören Mus'ab b. Umeyr, atını sağa sola doğru sürüyor ve yüksek sesle şu ayeti okuyordu: "Muhammed ancak bir peygamberdir. Ondan önce birçok peygamberler gelip geçmiştir" (Ali İmrân, 3/144). Bu ayetin Uhud gününe kadar nazil olmadığı ve o gün gönderildiği rivayeti, Hz. Musab'ın Allah katındaki değerini ifade eder. Uhud Gazvesinde İslâm ordusunun

sancağını taşıyan Mus'ab b. Umeyr'in önce sağ kolu kesildi. Hemen sancağı sol eline alarak savaşa devam etti. Fakat ardından sol eli de kesildi. Bu defa vücuduyla sancağa sınıksız sarıldı ve yukarıdaki ayeti okumaya devam etti. Sonunda müşriklerin bir mızrak darbesiyle 40 yaşındayken şehid oldu. Bir zamanlar zenginlik ve refah içinde yaşayan bu değerli insanı kefenleyecek bir örtü dahi bulunamamıştı. Hz. Peygamber, yanına geldiğinde Mus'ab b. Umeyr eski bir hırkanın içinde saçları dağılmış, vücudu ise kılıç ve mızrak darbeleriyle parçalanmış bir durumda yatıyordu.